

Utvärdering av efterforskning av försvunnen person i Sävsjö i 2018-02-28-2018-03-01

INNEHÅLL

1	INLEDNING	3
2	UTVÄRDERINGEN	3
3	INTERVJUER	4
4	BAKGRUND	4
5	UPPSTARTEN.....	5
6	EFTERSÖKET	5
7	ANTRÄFFANDET	7
8	BESLUTSUNDERLAG OCH STYRDOKUMENT	8
9	ORGANISATION OCH LEDNING/STYRNING.....	9
9.1	Kompetensnivå	9
10	REKOMMENDATIONER.....	10
10.1	Tydligare beslut om yttre och inre ledning	10
10.2	Förtydliga styrdokument, beslut och rutiner	10
10.3	Vaktstående befälsrollen/räddningsledarrollen.....	10
10.4	Lägesbild över personalresurs.....	11
10.5	Räddningsledare i beredskap	11
10.6	Uppstartsprocessen	11
10.7	Kompetensutveckling	11
10.8	Snabbare utvärderingar och återkoppling	11
10.9	Fortsatt UAS utveckling inom polisen.....	11
11	AVSLUTANDE DISKUSSION	11

1 Inledning

Polisregion Öst begärde genom det Nationella Räddningsrådet en utvärdering/granskning av Sävsjö-ärendet efter det att den rättsliga prövningen i ärendet blev klar. Nationella räddningsrådet har därefter beslutat att genomföra en utvärdering av händelsen i Sävsjö 2018-02-28—03-01, där en kvinna och hennes barn eftersöktes. Kvinnan återfanns avliden och hennes dotter svårt köldskadad.

Händelsens ansvarsdel har utretts av avdelningen för särskilda utredningar (SU) och åklagaren har beslutat att inte väcka åtal och lagt ner förundersökningen med motiveringen att det saknas anledning att anta att brott som hör under allmänt åtal har förövats. Händelsen föranledde inte heller några arbetsrättsliga åtgärder efter beslut av arbetsgivaren polismyndigheten.

Den tragiska händelsen har väckt stort nationellt intresse med frågor från medborgare och i media men även inom polisen. Polismyndigheten anser att händelsen är viktigt att utvärdera ur ett lärande perspektiv och för att om möjligt undvika att en liknande händelse får samma tragiska utgång.

Utvärderinggruppen har bestått av Magnus Larsson polisregion Väst, Mats Öjdahl polisregion Mitt, Anders Leicht Kompetenscentrum 1, och Lars-Göran Samuelsson polisregion Öst. Samtliga är ledamöter i det nationella räddningsrådet (NRD).

2 Utvärderingen

Utvärderingsuppdraget har varit att ur ett lärande perspektiv dra slutsatser från händelsen samt bidra till en utveckling inom området efterforskning försvunnen person (EFP).

Utvärderingsgruppen valde metoden att intervjua inblandade nyckelpersoner i den polisiära insatsen och har tagit del av hela förundersökningen, ljudfiler från regionsledningscentralen (RLC), händelserapporter mm. Gruppen har därefter analyserat hela händelsen individuellt för att sedan i grupp sammanställa utvärderingsrapporten.

Händelsen har varit föremål för en rättslig prövning. En tidigare utvärdering har därför inte varit möjlig att genomföra. En svårighet har varit att lång tid förflutit sedan händelsen inträffade och flera inblandade har därför haft svårt att minnas detaljer.

3 Intervjuer

Utvärderingsgruppen har valt att intervjua de RLC-operatörer, RLC-befäl, gruppchefer, yttre befall, vakthavande befall (VB) samt räddningsledaren som varit involverade i händelsekedjan. Eftersom larmet inkom på eftermiddagen, i samband med ett skiftbyte, har personer med ovan nämnda funktioner från tre olika skift, dag-, kväll-, och nattskift, blivit intervjuade.

Intervjuerna har gett en övergripande bild om hur de olika funktionerna uppfattat händelsen och hur den har hanterats från olika perspektiv.

4 Bakgrund

Ett larmsamtal inkom till RLC i Polisregion Öst att en nedkyld pojke anträffats i en snödriva. Platsen var ett industriområde i utkanten av Sävsjö. En kvinna och en flicka som verkade höra ihop med pojken lämnade, enligt vittnet, hastigt platsen till fots österut längs länsväg 127 mot Vetlanda. Både kvinnan och barnen var lätt klädda och de saknade skor. Det var vid tillfället ett par decimeter snö, tio minusgrader och blåste kraftigt.

Samtalet togs emot av RLC och en polispatrull beordrades till platsen. RLC larmade även ambulans.

Det var oklart vilka kvinnan och barnen var och varför de agerade som de gjorde. Den första patrullen började med det som kallas *informationsinhämtning*. När fler patruller kom till platsen påbörjades även det som kallas för *ledstångssök*. Det innebär att man söker utmed gator, vägar, stigar, vattendrag eller andra naturformationer som är lätta att följa för den som är ute och rör sig. När man fick vetskap om var kvinnan och barnen bodde genomfördes även ett så kallat *närsök* för att utesluta att de hade återvänt till bostaden eller fanns i något utrymme i närheten av denna.

Arbetet pågick under kvällen utan att det framkom några uppgifter om var kvinnan och flickan kunde uppehålla sig och varför de agerade som de gjorde.

Vid tiotiden på kvällen byttes kvällspersonalen ut mot ny personal som fortsatte arbetet. Arbetshypotesen senare under kvällen var att kvinnan och flickan fanns relativt nära den plats där pojken anträffades. Området delades då in i mindre delar som söktes av med polispersonal och senare även med hjälp av frivilliga från organisationen Missing People.

Strax efter klockan två på natten upptäckte en drönare från Missing People en värmesignatur ganska nära platsen där kvinnan och flickan senast sågs. Två hundpatruller kom till platsen och i samband med att de undersökte platsen för värmesignaturen så anträffade de spår i snön som man kunde följa cirka 250 meter fram till en plats där kvinnan och flickan anträffades.

Kvinnan konstaterades avliden vid ankomst till sjukhus och flickan överlevde, men med svåra förfrysningsskador.

5 Uppstarten

Klockan 14.20 den 28 februari 2018 ringde en anmälare upp SOS Alarm och meddelade att han anträffat en nedkyld pojke. Han blev då kopplad till polisens regionledningscentral (RLC) i Linköping. Under tiden som den mottagande RLC-operatören genomförde intervjun med anmälaren larmade en annan RLC-operatör först en polispatrull klockan 14.25 och därefter ambulans klockan 14.27. Ärendet rubricerades som "Kontroll person/fordon" vid RLC och prioriteten sattes till "Prio 1".

RLC hade telefonkontakt med anmälaren till dess att denne fick kontakt med ambulanspersonalen klockan 14.40.

En patrull som skulle sluta klockan 15.00 beordrades klockan 14.25 att åka till Sävsjö. Den beordrade patrullen 43-9220 överlämnade uppdraget till en pågående kvällspatrull, 43-9200. I denna patrull ingick både en gruppchef och det länsansvariga yttre befälet (läns-YB). Efter att de hade genomfört en kort utsättning med kvällspersonalen begav de sig klockan 14.40 iväg mot Sävsjö.

På plats i Sävsjö klockan 15.22 sammanträffade patrullen med anmälaren och med ambulanspersonalen. En av polismännen samtalade med anmälaren och den andre med ambulanspersonalen om vad som hänt och om pojkens status. En av polismännen följde därefter med vittnet och fick utpekad i vilken riktning kvinnan och flickan hade försvunnit. Ambulanspersonalen uppgav att pojkens kroppstemperatur var 30 grader. Patrullen tog reda på pojkens namn samt pojkens ålder.

6 Eftersöket

Patrullen 43-9200 kontaktade hundpatrullen 43-9750 för biträde. Klockan 15.43 beordrades denna till platsen av RLC.

För att få fram mer uppgifter om kvinnans och barnens identitet åkte 43-9200 till asylboendet på Ljunga Park som ligger lite drygt 500 meter fågelvägen från platsen där pojken anträffats. Klockan 16.32 informerades RLC om de uppgifter som framkommit. Samtidigt begärde 43-9200 att RLC skulle gå ut med en efterlysning i media. Denna notis publicerades på polisens hemsida klockan 17.05.

Klockan 16.43 anlände hundpatrullen 43-9750 till platsen och fick i uppdrag att söka spår utmed länsväg 127 där kvinnan och flickan senast var synliga. Enligt hundföraren kunde söket inte genomföras på grund av den intensiva trafiken.

43-9200 begav sig till platsen där vittnet, som anträffade pojken, uppgivit att kvinnan och flickan gått lv 127 österut, över järnvägsviadukten i riktning mot Vetlanda. Läns-YB gick den väg som vittnet pekade ut, men kunde inte finna några spår efter dem.

Patrullens slutsats av detta var att kvinnan och flickan hade tagit sig över till den del av Sävsjö som ligger öster om stambanan.

Vakthavande befälet (VB) beslutade klockan 17.03 att sjukvårdsinrättningar och Migrationsverket skulle kontaktas för att om möjligt få fram mer information om den saknade kvinnan och hennes åttaåriga dotter.

Cirka 17.00 kom 43-9240 och fick först i uppdrag att genomföra ett närsök på Ljunga Park. Därefter genomförde de ledstångssök och kontroller av öppna lokaler i Sävsjö. Klockan 19.26 omprioriteras patrullen till en annan händelse av RLC.

Informationsinhämtningen fortsatte på plats i Sävsjö och genom RLC-operatörerna, bland annat informerades länstrafiken, tågtrafikledningen, olika taxiföretag och de väktare som ronderar i Sävsjö. Genom kontakt med Migrationsverket fick man fram personuppgifter och foton men kontakterna med sjukvården gav inget resultat. Övriga ofentliga institutioner i Sävsjö hade stängt för dagen.

Det framkom under informationsinhämtningen att den försvunna kvinnan ringt till barnens rektor och meddelat att barnen inte kunde delta vid den planerade friluftsdagen eftersom de inte hade ordentliga kläder.

Klockan 17.45 kontaktade VB Nationella Ledningscentralen (NLC) angående möjligheterna att få en helikopter till platsen för att biträda i sökarbetet. En helikopter från baseringen i Göteborg anmälde sig via radio klockan 19.14 och meddelade att den hade cirka 47 minuters flygtid till Sävsjö. Cirka 40 minuter senare meddelade helikoptern att den varit tvungen att vända på grund av att vädret (kraftigt snöfall) inte medgav fortsatt flygning.

Klockan 18.45 anlände en utredningspatrull till Länssjukhuset Ryhov i Jönköping för att prata med den anträffade nioårige pojken. Det som framkom var att familjen skulle fira någon form av högtid där det ingick att man skulle gå barfota. I övrigt framkom inget som kunde leda till var mamman och systemen kunde befinna sig.

En funktionär i den muslimska föreningen som kontaktades var mycket frågande inför uppgifterna om en högtid där det ingick att gå barfota.

Klockan 19.30, anslöt hundpatrullen 43-9790 som dock hade en specialsökhund för narkotika/vapen och inte var kvalitetssäkrad att användas för räddningssök.

Läns-YB och gruppchefen, som ingick i samma patrull, analyserade lägesbilden och kom fram till att det inte hade kommit in några iakttagelser av kvinnan och flickan, vilket det borde ha gjort om de hade rört sig i området med den klart otillräckliga klädseln. De kom fram till tre tänkbara scenarier:

1. De försvunna var kalla/medvetlösa i terräng eller byggnad
2. De hade tagit sig till bekanta som vi inte kände till
3. Någon hade plockat upp dem på vägen

Barnens rektor hade telefonnumret till mammans mobil. När den uppgiften kom fram begärde VB en pejling på telefonen strax efter klockan 20 på kvällen. Ungefär en och en halv timma senare lämnade NLC besked om att telefonen senast varit aktiv föregående kväll vid 20-tiden på en plats cirka 10 km nordost om Eksjö. Telefonen anträffades senare påslagen i kvinnans rum på Ljunga Park.

Vid 22-tiden genomfördes ett skiftbyte mellan kvälls- och nattpersonal.

Klockan 21.55 blev läns-YB utpekad som polisinsatschef (PIC) och begav sig till ledningsplatsen på brandstationen i Sävsjö.

Läns-YB konstaterade att en afrikansk kvinna med ett barn, utan tillräckliga kläder och utan skor, borde ha väckt viss uppmärksamhet om de rört sig i Sävsjö. Trots det hade det inte inkommit några iakttagelser. Läns-YB slutsats var att kvinnan och barnet borde befinna sig relativt nära den plats där de senast iakttoogs. Därför skapades ett sökområde kring Point Last Seen (PLS) som indelades i sju sektorer. Dessa genomfördes av de tillgängliga patrullerna.

Söket påbörjades i de sektorer som befann sig norr om lv 127 och öster om stambanan. De utgjordes främst av industri- och affärsfastigheter bortsett från ett mindre skogsområde i anslutning till Ljunga Park. Den kvarvarande sektorn, söder om lv 127 och väster om stambanan, var ett cirka en halv kvadratkilometer stort skogsområde och skulle sökas av två hundpatruller från PO Östergötland som beordrades klockan 00.46.

VB tog 01.30 kontakt med polischefen i beredskap, för att diskutera ärendet.

Klockan 01.44 beslutade polischefen i beredskap att inleda räddningstjänst enligt lagen om skydd mot olyckor (LSO). Polischef i beredskap utsåg sig själv till räddningsledare och VB till biträdande räddningsledare.

Frivilligorganisationen Missing People anlände till platsen vid 02-tiden med ett mindre antal personer för att delta i sökandet och fick i uppdrag att söka igenom ett begränsat område norr om PLS. En av dem hade en drönare med värmekamera och fick i uppdrag att söka med den i anslutning till PLS.

Under sökandet med drönaren upptäcktes ungefär klockan 02.20 någon form av värmesignatur 25-35 meter ut i terrängen söder om lv 127 och väster om stambanan. Detta meddelade drönaroperatören till både läns-YB och de två hundpatruller från PO Östergötland som anlände tio minuter senare.

7 Anträffandet

Hundpatrullerna fick i uppdrag att kontrollera detta värmeeko och gick fram till vägräcket som avgränsar vägbanan mot den sluttning som leder upp mot järnvägsviadukten. De fann omgående spår i snön som tydde på att någon kanat nedför sluttningen och sedan fortsatt söderut in i terrängen. Hunden tog spåret direkt och hundföraren kunde även följa spåret visuellt tack vare att det var ganska mycket snö. Efter cirka 250 meters spårning anträffades kvinnan och barnet.

Vid anträffandet visade flickan svaga livstecken. Modern visade inga livstecken och dödförklarades efter ankomsten till akutmottagningen i Eksjö. Flickan hade svåra förfrysningsskador men överlevde.

Räddningsledaren informeras om anträffandet när denne ringde in till VB på morgonen klockan 08.15. Något formellt beslut om att insatsen avslutats går inte att finna i den aktuella händelserapporten.

8 Beslutsunderlag och styrdokument

Polisens verksamhet när det gäller efterforskning av försvunna personer regleras bland annat i lag (2003:778) om skydd mot olyckor (LSO) med tillhörande förordning (2003:789) om skydd mot olyckor (FSO). LSO reglerar hur samhällets räddningstjänst ska organiseras och bedrivas. Samhällets räddningstjänst delas i kommunal och statlig räddningstjänst. Lagen gör ingen skillnad på vilken myndighet som har räddningstjänstansvaret i det enskilda fallet, samma lagstiftning gäller för alla som bedriver räddningstjänst.

Syftet med lagen är att ge ett tillfredsställande och likvärdigt skydd för människors liv och hälsa, liksom egendom och miljö, oavsett geografisk placering i Sverige.

I polisregion Öst har man upprättat regionala riktlinjer som finns i Polisregion Öst riktlinjer för hantering av särskilda händelser, Intrapolis, riktlinjer PRÖ 2018:08 saknr: 200)

Riktlinjer PRÖ 2018:08 saknr: 200.

3.13 Särskild händelse som avser räddningstjänst för att eftersöka försvunna personer

3.13.1 Allmänna bestämmelser

Om räddningstjänst för att eftersöka försvunnen person organiseras inom ramen för en särskild händelse ska kommenderingschefens respektive räddningsledarens roll och beslutsmandat klargöras och det ska finnas en fortlöpande dialog mellan de båda.

3.13.2 Bestämmelser om räddningstjänst

Arbetsordning och handläggarordningen

Av arbetsordningen, bilaga 4, framgår att vakthavande befäl med stöd av lagen(2003:778) om skydd mot olyckor beslutar om:

- att inleda räddningstjänst, och
- vem som ska vara räddningsledare.

Av avsnitt 3.3.2 i handläggningsordningen framgår att den som har en befattning som vakthavande befäl får utses att vara räddningsledare i dessa fall. Chefen för den regionala operativa enheten får besluta att även annan anställd som har genomgått nationell

eller regional utbildning för räddningsledare och har tillräcklig praktisk erfarenhet får utses som räddningsledare. (A094.459/18) En kopia av detta beslut ska finnas hos vakt-havande befäl.

Av arbetsordningen, bilaga 4, framgår vem som får besluta om att anlita frivilliga fö-reftersökning genom skallgång eller på annat sätt med stöd av 18 § polisförordningen (2014:1104).

Av arbetsordningen, samma bilaga, framgår att nationella operativa avdelningen beslut-
arom att begära stöd från Försvarmakten med stöd av 4 § förordningen (2002:375)

Av bilaga 3 till handläggningsordningen framgår att de program för räddningstjänst som de tidigare tre polismyndigheterna i polisregionen upprättat i tillämpliga delar gäller tills Vidare inom respektive nytt polisområde.

2018-02-15 trädde den nya nationella programmet för räddningstjänst i kraft och som ska ersätta de tidigare som funnits i respektive polisområde. (Program för efterforskning av försvunnen person samt fjällräddningstjänst A083.802/2018)

Polismyndighetens handbok för efterforskning av försvunna personer. (PM2016:12)

9 Organisation och ledning/styrning.

Polisregion Öst består av Jönköpings län, Södermanlands län och Östergötlands län. Huvudort för polisregion Öst är Linköping där regionspolismästaren finns stationerad.

När det gäller befälsordningen i Jönköping så hänvisas till – Arbetsordning, handläggningsordning samt nationellt beslut om ledning av den yttre verksamheten A043.255/2018.

Regionsledningscentralen (RLC) ligger i Linköping och togs i drift fullt ut i juni 2018. I september 2016 genomfördes den första etappen med att Jönköping och Östergötland bildade ett partiellt RLC med säte i Linköping.

Vid tillfället för denna händelse var således RLC en partiell regionsledningscentral och Sörmland hade då fortfarande kvar sin länskommunikationscentral(LKC). VB vid RLC var dock samordnande för hela regionens samlade resurser.

9.1 Kompetensnivå

Kompetensnivån inom efterforskning av försvunnen person (EFP) under insatsen varierade något under de olika passen. Under kvällspasset fanns full kompetens både på yttre ledning och hos räddningsledare. Under natten saknades räddningsledarkompetens hos vakthavande befäl. Den utsedda räddningsledaren hade räddningsledarkompetens men fanns inte i det regionala beslutet avseende vilka som får verka som räddningsledare. (A094.459/18).

När det gäller EFP utbildning av operatörer, RLC-befäl och VB så gäller följande:

RLC-operatörer utbildas lokalt av – egna gruppchefer samt genom utbildningssamordnare. RLC-befäl samt VB utbildas genom nationellt framtaget koncept.

Sex av nio vakthavande befäl var utbildade som räddningsledare enligt de tidigare kraven på kompetensnivå. Samtliga VB ingår i en nationell utbildningstrappa i efterforskning av försvunnen person (EFP 1-3). Stegen leder till ny-certifiering som räddningsledare och kommer succesivt kommer uppfyllas för samtliga under 2019.

Regionen har även utsett ytterligare sju Räddningsledare utifrån tidigare erfarenhet/kompetens enligt särskilt beslut (A094.459/18) upprättat av operativa chefen.

10 Rekommendationer

10.1 Tydligare beslut om yttre och inre ledning

Ledningsförhållanden var otydliga och kan förbättras i ett tydligare beslut för hur den yttre ledningen ska bedrivas i regionen. Likartade ledningsförhållanden i regionens samtliga polisområden bör införas.

Även lednings och ansvarsförhållanden mellan de olika funktionerna i RLC behöver tydliggöras. Det måste vara tydligt vem som ansvarar för att rätt och tillräcklig resurs beordras.

Samverkan mellan yttre och inre ledning bör utvecklas.

10.2 Förtydliga styrdokument, beslut och rutiner

Gällande lagstiftning, beslut och rutiner för att inleda räddningstjänst och utse räddningsledare bör förtydligas för samtliga ledande funktioner i RLC.

Det regionala beslutet över vilka som får verka i rollen som räddningsledare behöver klargöras för alla beslutande funktioner, inklusive polischef i beredskap.

Regionala riktlinjer bör revideras och uppdateras så att de stämmer överens med gällande delegations- och handläggningsordning.

10.3 Vakthavande befälsrollen/räddningsledarrollen

Bemanningen av VB funktionen och stödfunktioner bör ses över i ett framtidsorienterat perspektiv som möter ett allt högre krav på ledning styrning.

Vakthavande befälsrollen utsätts periodvis för mycket hög belastning av ett antal samtidigt pågående ärenden samt andra administrativa uppgifter. När en större eller flera händelser inträffar samtidigt kan VB rollen vara komplex att hantera. Att då även vara räddningsledare ökar komplexiteten.

”Det är omöjligt och direkt olämpligt att en räddningsledare har andra uppgifter, ansvar eller ärendet att hantera samtidigt som räddningsledarskapet”. (se polismyndighetens program för efterforskning av försvunnen person och fjällräddning , A083.802/2018).

10.4 Lägesbild över personalresurs

En struktur och rutin på regionala/operativa utsättningar behövs för att nyckelfunktioner skall få en gemensam lägesbild över regionens samlade kompetens och resurs.

10.5 Räddningsledare i beredskap

Det bör alltid finnas räddningsledare i tjänst eller i beredskap som kan utses vid beslut om inledande av räddningstjänst. Dagens och framtidens krav innebär att en räddningsledare skall vara certifierad (EFP 3) samt aktiv och fysiskt närvarande under insatsen.

10.6 Uppstartsprocessen

Det är viktigt att komma igång med en sökinsats på rätt sätt och så snabbt som möjligt. Den nationella EFP-handboken ska följas och leder oftast till lyckade insatser genom ett systematiskt och metodiskt sökarbete som bygger på en erfarenhetsbaserad metodik. I detta fall visade det sig att de försvunna fanns i närområdet och nära PLS.

10.7 Kompetensutveckling

Kompetensutveckling inom EFP området ska fortsätta. Det är viktigt att de olika funktionerna har den utbildning som krävs för att kunna fullgöra sina uppdrag.

10.8 Snabbare utvärderingar och återkoppling

Kontinuerlig utvärdering och återkoppling av räddningstjänstären är viktiga för kunskapsbaserad utveckling inom räddningstjänstområdet. Detta görs förslagsvis i regionala räddningsrådets (RRD) regi.

10.9 Fortsatt UAS utveckling inom polisen

Vid tid för händelsen fanns ingen polisär UAS (drönare) i polisregion Öst i drift. Utvecklingen inom detta område bör byggas upp för att öka den egna förmågan att biträda vid räddningstjänstinsatser för att rädda liv.

11 Avslutande diskussion

Utvärderingsgruppen kan, efter att ha granskat händelsen samt utvärderat den enligt redovisad metod, konstatera ett antal förbättringsåtgärder som identifierats enligt rekommendationerna under punkt 10.

Utvärderingens slutsatser och rekommendationer bygger på den information och underlag som finns från förundersökningen, dokumentation samt intervjuer. Intervjuerna är genomförda med de yttre och inre ledningsresurserna samt med räddningsledaren.

Utvärderingsgruppen är medveten om att de slutsatser och rekommendationer vi kommit fram till är gjorda med vetskap om hela händelseprocessen och dess utgång. Detta medför att utvärderingen inte avser individuella ansvarsfrågor i beslut som är tagna eller

inte tagna där och då. De beslut och åtgärder som har vidtagits eller inte vidtagits har skett inom ramen för det informationsflöde som fanns tillgänglig under händelseprocessens gång och utan det helhetsperspektiv som finns i efterhand.

Utvärderingen ska ses som en återkoppling ur ett lärande syfte samt för att göra nyttiga erfarenheter vid liknande händelser i framtiden.